

(כד, א) וברש"י שם], או שהושיבו שומר כדי שלא יכנסו תלמידים שאינם הגונים [כמבואר בגמ' בברכות (כח, א)] (מהרש"א).

וְחִצְיוֹ לְפָרְנָסְתוֹ וּלְפָרְנָסַת אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ, שאף שהכלל הוא שאין ליתן למצוות עשה יותר מחומש מנכסיו [ראה רמ"א (או"ח תרנו, א), כמבואר בגמ' בכתובות (ג, א)], אבל עבור תורת ה', שהאדם חייב לידע אותה והיא חייו לנצח, עליו לחיות בצמצום רב [וכל שכן שאסור לו לפזר נכסיו על מותרות באופן שתחסר לו ע"י זה ידיעת התורה] [ליקוטי הלכות. וראה אהבת חסד ב, כ, ד, שכן הוא הדין לענין החזקת תורה]. ועוד, שהמתפרנס ממלאכה קבועה ויש לו כדי פרנסתו יום יום, חייב להוציא גם יותר מחומש מנכסיו (הערות הגר"ש אלישיב, ע"פ ביא"ה תרנו, א).

וְיָרַד עָלָיו שְׁלֵג מִן הַשָּׁמַיִם, שאף שאסור להסתכן בשביל ללמוד תורה, אך מרוב דביקותו ואהבתו לתורה לא הרגיש בסכנה (הערות הגר"ש אלישיב, אך ראה עיון יעקב דלהלן).

רְאוּ יָהּ לְחַלֵּל עָלָיו אֶת הַשִּׁבְתָּה, שבאמת לא הוצרכו לחלל עליו שבת באיסורים דאורייתא, שרחיצה וסיכה אסורים רק מדרבנן, והמדורה היתה דולקת מבעוד יום, אך אמרו שלפי מצבו המסוכן, היה ראוי שנחלל עליו שבת אילו היה צורך בכך, אך זכותו גרמה שלא הוצרכו לכך [בן יהוידע]. ויש שכתבו לדון, שבא לומר ש'ראוי זה לחלל עליו את השבת', שאלמלא מעלתו של הלל, אסור לחלל שבת להציל את מי שסיכן את עצמו (ראה עיון יעקב, אך דעת הגר"ש אלישיב, שמחללים שבת גם באופן זה, ראה הערות הגר"ש אלישיב ובקובץ תשובות ב, כח).

עֲשִׂיר אֲוִמְרִים לוֹ מִפְּנֵי מַה לֹּא עֲסַקְתָּ בְּתוֹרָה, שעל אף שהחזקת תלמידי חכמים בממונך, היה לך לקבוע בעצמך עיתים לתורה (עיון יעקב).

מִשְׁנֵה. כֹּא לֹא אֶצֶל פְּרוֹ - שנקנה מכספו של הכהן גדול, ולא משל ישראל, ואף לא משל אחיו הכהנים, ולמדים זאת מן הכתובים והוא לעיכובא (גמ' ל"ג, א, ב ולקמן נא, ב).

וְסוֹמְךָ שְׂתֵי יָדָיו עָלָיו, וסמיכה זו היא צורך הוידי, שצריך להיות על הפר, ואם רק עומד על יד הפר ומתוודה בלא סמיכה לא ניכר שהוידי על הפר [ומטעם זה אף על פי שסתם סמיכה צריכה להיות בכל הכח, סמיכה זו אינה צריכה להיות כך], אבל דין סמיכה שמחוייבת בקרבן (ראה מנחות צב, א והלאה), היא הסמיכה השנייה, שהרי 'תיכף לסמיכה שחיטה' (מקדש דוד קדשים כד, ב; ח' הגר"ז זבחים מ, א).

אֲנֵי הַשֵּׁם וְכוּ' - שם שן ארבעים ושתיים אותיות (רב האי גאון, המבוא בר"ש לקמן ת, ט). ויש סובר, שהוא שם בן ארבע אותיות, אלא שקוראו ככתבו י'-ו-ה' [ולא כקריאתו כפי שאנחנו קוראים שם 'אדנות']¹, והוא נקרא 'שם המפורש' (רא"ש שם). ובירושלמי (ג, ז) מבואר, שבראשונה היה הכהן גדול מבטיח קולו באמירת השם, אך משרבו הפרוצים שהשתמשו בשם המפורש אף שלא ידעו אותו כראוי, היה אומרו בקול נמוך ומבליעו בניעומו.

אֲנֵי וְכִיתִי - הכהן הגדול ואשתו (מאיירי לקמן מג, א-ב; ריטב"א שם ע"ב). ויש סוברים ש'וכיית' הכוונה לבני ביתו (רא"ש עבודת יום הכיפורים לו, א; ריטב"א שבעות יד, א; רא"ש ויקרא טז, א), הסמוכים על שולחנו (מהרש"א שבעות יד, א). והטעם שבידידי הראשון אינו כולל את אחיו הכהנים, מבארת הגמ' לקמן (שם), שמידת הדין נותנת ש'יבוא זכאי ויכפר על החייב, ואל יבוא חייב ויכפר על החייב'.

מִיתִיבִי וְלָבְשׁוּ בְגָדִים אֲחֵרִים, פסוק זה נאמר בהכרח על עבודת יום הכיפורים, שנאמר בפסוק 'ולא יעלה עליהם צמר', והיינו ביום הכיפורים שלוש כהן גדול ארבעה בגדים של פשתן, שאילו בשאר ימות השנה, בודאי היה צמר בבגדיהם, שהרי בכל מקום שנאמר תכלת פירושו צמר צבוע תכלת, והמעיל כולו תכלת, ואף בבגדים האחרים היה מעורב תכלת (רש"י ומאיירי). ולשון 'בגדים אחרים' משמעותו שיהיו שונים מהראשונים (רש"י), וסברה הגמ' שהאחרונים חשובים מהראשונים, משום ש'מעלין בקודש' (ריטב"א. וראה פ"י נוסף בתוס' ישנים נדפס לקמן פ, א).

וְעוֹבֵד בָּהּ עֲבוֹדַת יְחִיד - הוצאת כף ומחתה (רש"י), ומה שנאמר במשנה שגם בהוצאת כף ומחתה לובש בגדים של ציבור, היינו רק כשרוצה בכך (תוס' ישנים נדפס להלן לו, א). ומעיקר הדין גם בבגדים של שחרית יכול להביא בגדים משלו ולמסרם לציבור, אלא שהציבור חפץ שיהיו הבגדים משלהם כדי שיכפרו עליהם (משנה למלך שקלים ד, ו). או שכן היא ההלכה, שצריך שהבגדים של שחרית יבואו מתרומת הלשכה (חזו"א א"ח קכו, כד). ויש מפרשים ש'עבודת יחיד', היינו קרבנות יחיד הקרבים בכל השנה, בשונה מעבודה בקרבנות ציבור [כגון קרבנות תמיד של כל השנה, או כל עבודת יום הכיפורים], שצריך שיהיו הבגדים משל ציבור (מאיירי).

מַהוּ הַתִּימָא נִיחֹשׁ שְׁמָא לֹא יִמְסְרָהּ יָפָה יָפָה, שמצינו בהקדשות שני עניינים חלוקים: [א] המקדיש, שפועל את חלות ההקדש. [ב] בעל הקרבן, שמתכפר בקרבן [וניתן להבחין בחילוק זה באופן שאדם מקדיש את בהמתו בשביל שיתכפר בה חבירו, שיש דינים התלויים במקדיש, ויש דינים התלויים במתכפר (כמבואר לקמן ג, ב)]. ובקרבנות ציבור לא די בכך שהציבור יהיו בעלי הקרבן, אלא צריך שהם יהיו המקדישים, וכן בבגדים שעובדים בהם לקרבן ציבור, צריך שיהיה נחשב שהציבור הם המקדישים את הבגדים, ואמנם יכול הכהן ליקח ממון פרטי שלו ולהחליט שהוא פועל את ההקדש בשביל כל הציבור, ובאופן זה נחשב שהציבור הם המקדישים, אך יש חשש ש'שמא לא ימסרנה יפה יפה', שלא ידע לכוין בחינה זו, לפעול את עצם מעשה ההקדש עבור הציבור, ויחשוב שדי בכך שהם יהיו בבחינת המתכפרים. ובה מיושב למה יש חיסרון שלא ימסרנה יפה, והרי בכל מקום 'דברים שבלב אינם דברים' (קושיית המשנה למלך שקלים ד, ו), אלא משום ש'דברים שבלב אינם דברים' נאמר רק באופן שדיבורו סותר את מה שבלבו, אבל כאן החשש ש'ימסור לציבור אבל לא בכונה הראויה, ודיבור זה אינו סותר את מה שבלבו (שערי חיים קידושי נא. וכע"ז בחזו"א מנחות מב, כד).

כְּתוּבַת שְׁלֵם מֵאָה מִנְהָ וְלִבְשָׁה וְעוֹבֵד בָּהּ עֲבוֹדַת יְחִיד - וכיון שהכתנות של בין הערביים היתה של מאה מנה [לפירוש רש"י המבוא בביאורנו לעיל (ה"ה ועובד)], הוצרך להוסיף משלו גם בבגדים של שחרית, שהרי צריך שהם יהיו יקרים יותר מהבגדים של בין הערביים, שעל אף שלא היה יכול לעשות את כל הבגדים של שחרית משלו, אך באופן שהבגדים נעשו משל ציבור, יכול להוסיף משלו. וצריך עיון, האם צריך למסור לציבור את מה שמוסיף משלו, או שכיון שאין זו אלא הוספה, אין צריך למוסרה לציבור (חזו"א א"ח קמ, כד).

לְשׁוֹמֵר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שבתו המדרש בזמנם היו מחוץ לעיר [בסוף התחום, כדי שיוכלו לבא לשם בשבת מהעייירות ש'מסביב (רשב"ם ב"ב נא, א)], ולכן היו צריכים שמירה [כמבואר בגמ' בב"מ